Et avslørende dokument.

Den 12. september sendte fylkesmann K. M. Nordanger i Hedmark et brev til Reichskommissar. Vi tillater oss å gjengi enkelte avsnitt:

"Etter opplysninger jeg har innhentet, har ukerasjoneringen for Hamar og omegn av kjøtt i en måneds tid vært omlag 4oo kg., d.v.s. 5-7 % av normalforbruket. Distriktet omfatter 12-15,ooo mennesker. Kundene har altså fått tildeling en gang hver tredje uke, og da som regel oplaget (utspedd) mat. Fisketilførselen tilfredsstiller ikke behovet, selv om det kommer bra med sei og kolje. Det er dårligere tilførsler av kveite, makrell og ørret. Hermetikk finnes ikke tilgjengelig for publikum i Hamar og omegn, ost og egg heller ikke. Hva angår eggomsetningen, har jeg erfart at så lenge det var tillatt å kjøpe egg direkte hos produsentene i kjøperens egen kommune, kunne en engang i mellem få kjøpt et kilo egg. Siden nyordningen med at all leveranse av egg skal foregå gjennem eggcentralene, har det overhodet ikke vært egg å få kjøpt på lovlig måte for publikum her i Hamar-distriktet i all fall. Jeg taler her også ut fra erfaring i min egen husholdning.

I samband med spørsmålet om kjøtt-tilførselen, vil jeg nevne at vi her i fylket hadde gjort oss store forhåpninger til årets høstjakt. Småviltbestanden sies å ha øket betydelig og Hedmark fylke har fått tillatelse til å felle i alt 45o elg, et meget høiere antall enn vi har vært vant til i de senere år. Imidlertid har vanskelighetene med å få jaktlicens og geværer til jakten gjort utseiktene ganske usikre. Jeg har gjennem det tyske sikkerhetspolitiet fått oplyst at søkmad om jaktlicens skal forelegges Nasjonal Samling, og at de som ikke er anbefalt av Nasjonal Samling, ikke vil kunne gjøre regning med å få licenser. Jeg har videre, ved henvendelse til Ortskommandanturen på Hamar, om utlevering av jaktvåpen fått det svar at jaktvåpen ikke kan utleveres herfra før de har fått ordre fra høiere instanser. Om disse forhold har jeg gitt direkte melding til landbruksministeren personlig. Jeg finner det korrekt her å gjøre opmerksom på at denne ordning og denne usikkerhet har skapt misnøie, ikke bare blant jegerne, men også blant befolkningen som hadde gledet sig til et godt tilskudd til matforsyningen gjennem årets jakt, særlig elgjakten. Den ulike behandling av befolkningen skaper ellers misnøie og vanskeligheter for samarbeid og forståelse.

Helseforholdene.

Her er for tiden poliomyelitt i en rekke av fylkets bygder, særlig i Elverumdistriktet. Det er som følge herav beordret stengning av skoler, møteforbud m.v.. Frykt for utbredelse av denne lumske sykdom er ganske stor, og det er nødvendig at det gjøres hva gjøres kan, ikke bare for å stoppe sykdommen, men også for å berolige befolkningen. Her har også vært adskillig mave- og tarmkatarr, ofte forbundet med gulsott.

Andre forhold.

Styrerne for fylkets to største landbruksskoler, begge landskjente landbrukslærere, er avskjediget. Som jeg tidligere har uttalt i en innberetning til den Reichskommissar, er det av den største betydning at der hersker ro om våre landbruksskoler. Søkningen til disse skoler er i høst meget stor. Det vil naturligvis fra myndighetenes side bli gjort hva gjøres kan for å bevare roen om landbruksskolene, men jeg frykter sterkt for at det ikke vil være mulig etter de avskjedigelser som er foretatt å opretholde den gamle, gode tillit blant bondeungdommen til disse to skoler.

Jeg finner til slutt å burde opplyse at mitt inntrykk av stillingen i Hedmark fylke nå er følgende:

Etter de rekvisisjoner som fant sted i vår og de fortsatte rekvisisjoner i høst og den stadig tiltagende vareknapphet øker frykten for at vi står foran ytterligere og enda strengere rekvisisjoner og at det i kommende vinter og vår vil bli matmangel. Når det her i et av landets fremste jordbruksdistrikter allerede nå er så vanskelig for varer som kjøtt, ost og egg - hvordan vil det da bli til vinteren og våren? spør folk. I fjor hadde vi rikelig tilgang på førsteklasses fetsild. Vi venter i år en stor potethøst, men utsiktene for sildeforsyningen er ikke lyse. - På grunn av prisstigningen

på levnetsmidler er stillingen for mange familier, hvis forsørgere har den samme lønn som før eller ennu mindre, etter hvert blitt svært vanskelig. På den annen side er den politiske spaltning - avstanden mellem Nasjonal Samling og den øvrige -overveldende- del av folket, blitt større og skarpere. De stadige avskjedigelser av folk som er alminnelig anerkjent som dyktige og ansvarsbevisste fagfolk, favoriseringen av ns.medlemmer til stillinger og på annen måte, som f.eks. i jaktsaken og radiosaken, virker alt annet enn beroligende på folket. Utryggheten -såvel den politiske som den materielle - vokser stadig. Mismot og bitterhet brer sig mer og mer. Under disse forhold synes arbeidet for å holde oppe fordrageligheten, viljen til samarbeid og forståelse blant folket å bli mer og mer nytteløst."

Håkon Meyer har funnet en ny måte å bruke Landsorganisasjonens skole på Sørmarka på. Han har oppdaget at den egner sig som rekreasjonshjem for slitte elskerinner. Med vårt kjennskap til Meyers perversitet, skjønner vi at det er påkrevd.

Johanne Reutz i Landsorganisasjonens statistiske kontor er nå kommet til heder og verdighet. Nazistene har gitt henne 1500 kroner i lønnspålegg og frøkenen soler sig svært i den glansen Odd Fossum og Erling Olsen omgir henne med.

Erling Heiestad, tidligere journalist i "Arbeideren", er blitt arrestert.

Fritz Ihlen, kringkastingens berømte kåsør og homoseksuelle foregangsmann, blev forleden kastet ut fra den tyske restauranten Løwenbrau i Oslo, et blått øie rikere enn da han kom.

Bjørn Lageråen, den nye kommissariske formann i Oslo og Akershus faglige samorganisasjon, er en kar med et visst næringsvett. Hans kone fødte ham nylig en hirdavlegger. Barnevognen har han latt samorganisasjonens kasse betale!

En 35 år gammel tannlæge, Martin Kjeldås, er ansatt som ny sosialrådmann i Oslo. Fagstyret!

Odd Krogh, sekretæren i Buskerud faglige samorganisasjon, er entlediget fra sitt verv. Han er etterfulgt av den fordrukne overløper Erland Borgersen fra Nedre Eiker.

Ekspedisjonssjef Carl Platou i justisdepartementet - et av vårt embedsverks mest ansette menn - har søkt avskjed og sluttet i forbindelse med departementets avskjedigelse av lagrettsdommer Havig og mulkteringen av sorenskriver T. Bache på Toten.

7. oktober blev sorenskriver, fhv. statsråd Asbj. Lindboe, arrestert på Steinkjær. I Østfold er kapteinene Hafslund og Marstrander og løitnant Lind arrestert.

Under middagen etter årsmøtet i Kjøtt- og Fleskecentralen reiste den kjente og avholdte Hedemarksbonde Johs. Herberg fra Ringsaker sig og holdt en mandig og hjertelig tale for Kongen. De tilstedeværende hilste den med demonstrativt bifall. - Nå er Herberg ilagt 3000,- kroner i mulkt - en eller annen foraktelig angiver har altså vært på ferde.

Quisling må hver måned avgi rapport til Terboven om Nasjonal Samlings medlemstall. Etter denne rapport var medlemstallet pr. 10. juli i år 30871 - deri medregnet dem som har meldt sig ut etter 1. januar. I denne forbindelse er det imidlertid verd å legge merke til en liten artikkel av et medlem i partiet, inntatt i Aftenposten mandag den 13. oktober. Han forteller at han er innmeldt for noen måneder siden og har medlemsnummer 24378.- Her er det altså noe som ikke stemmer!

Den dag Terboven skulle holde sin siste "store" tale i Oslo -møtet begynte kl. 18 - var alle universitetsbygninger beordret rømmet for mennesker fra kl. 11. Selv konen som passer skjeletter og hodeskaller i Anatomisk Museum, måtte vekk. Nervøsiteten hos tyskerne må være stor.

Ellers er det interessant å merke sig at samtlige departementskontorer i Oslo blir gjennemstøvet på det omhyggeligste av politi hver eneste morgen før ministrene våger å sette sine ben innenfor dørene.

Stillingen på Østfronten.
Ajourført fra 15. til
22. oktober 1941.

Den tyske offensiven mot Moskva har nå stått på i over 14 dager, uten at det har lykkes Hitler å oppnå noe avgjørende gjennembrudd eller å ødelegge marskalk Timosjenkos armeer. Uten å redusere det faktiske alvor i situasjonen, må en ha rett til å slå fast at stillingen for de russiske troppene er bedre enn for en uke siden. De har fått store forsterkninger fra distriktene øst for Moskva og vinteren har meldt sitt komme med sludd, regn og søle. De tyske troppene står stort sett langs den samme frontlinje som da vi skrev vår forrige oversikt med venstre flanke ved Kalinin, midtavsnittet ved Borodino-Moshaisk og høire flanke ved et punkt mellem Orel og Tula-Kaluga. Ved Kalinin har tyskerne gjort gjentatte forsøk på å støte videre østover for å omringe Moskva, men angrepene er blitt slått tilbake, og kampene har i de siste dagene øiensynlig hatt en noenlunde stasjonær karakter. På midtavsnittet bølger kampene frem og tilbake omkring Moshaisk. Tyskerne greidde først å erobre denne byen, men blev drevet tilbake igjen etter et heftig tankslag i byens gater, og nå synes det som om byen nærmest må regnes som Ingenmannsland. På den søre flanken av det tyske fremstøtet mot Moskva er situasjonen noe uklar, men det raser heftige kamper i trianglet Kaluga-Orel-Tula, samtidig som tyskerne synes å samle nye krefter til et kraftig forsøk på å omringe den russiske hovedstaden sørfra. For hele Moskva-fronten gjelder det at tyskerne setter alle krefter inn på å erobre byen før vinteren setter inn for alvor. De siste frontrapporter forteller at fallskjermtropper er blitt landsatt bak de russiske linjene sammen med lette tanks og motorkjøretøier, men de russiske styrkene har hittil mestret alle disse "omgående" bevegelsene fra tysk side.
I Ukraina har de tyske troppene kjempet sig frem til Donetz-bassenget, hvor det for øieblikket raser heftige kamper i Stalino-avsnittet. Ved Det asovske hav er tyskerne nåddfrem til Taganrog, som er blitt evakuert av de russiske styrkene etter særs heftige kamper, og operasjonene utvikler sig videre i retning av Rostow. Om kampene i retning ac Charkow foreligger ingen nye meldinger.
På fronten ved Leningrad sier tyskerne selv at kampene har antatt en stasjonær karakter. Fra russiske kilder foreligger meldinger om at tyskerne har gravd skyttergraver, hvor de må forsvare sig mot intense russiske angrep som har ført til lokale resultater.
Det russiske flyvåpnet, som blev tiltintet av de tyske kommunikeer, 4 dager etter at krigen mellem Sovjet og Tyskland var brudt, fortsetter sine operasjoner, uanfektet av de tyske påstander. Det rettes stadige angrep mot de tyske tilførselslinjer, til lands og på sjøen, samtidig som bombefly og jagere tar aktiv del i kampene langs fronten. En russisk melding anslår de tyske flytap i tiden 11. til 18. oktober til omlag 500 maskiner, skutt ned i luftkamper eller ødelagt på bakken.
Livet i Moskva
bærer nå preg av at kampene foregår snaue 100 km. fra byen. Etter evakueringen av kvinner og barn og fagarbeidere i viktige industrier som er blitt sendt til andre industriområder øst for Moskva, er byen erklært i beleiringstilstand og satt under militær kommando. Alle embedsmenn, hvis nærvær i Moskva ikke var nødvendig under de herskende forhold, er flyttet østover sammen med de forskjellige lands diplomatiske representanter. Den gjenværende del av befolkningen oppøves i våpenbruk og arbeider ellers i fabrikkene eller ved nye forsvarsanlegg i og omkring byen.

Vi understreker den norske regjeringens alvorlige henstilling til alle nordmen om i størst mulig utstrekning å unngå alle reiser med skib som trafikkerer de samme farvann som de tyske forsyningsskib. Etter at det er blitt konstatert at tyskerne nytter skib med norske nøitralitetsmerker som kamuflasje for sine militær-transporter, er risikoen for angrep mot norske skib selvsagt øket betraktelig etter som krigen antar en staig mer tilspisset karakter.

Det britiske flyvåpen har i den siste uken rettet kraftige angrep mot industrimål i Vest-Tyskland og havnebyer som Bremen, Emden og Wilhelmshafen i Nord-Tyskland. Ved dagangrep med jagere og bombefly er industrianlegg, havner, flyplasser og troppeleirer i Nord-Frankrike og Belgia blitt rammet med følelige tap for tyskerne, og samtidig er krigen mot den tyske skibsfarten blitt fortsatt med gode resultater. Fra London meldes offisielt at Tyskland har vært nødt til å plassere over halvparten av sin jagerstyrke ved Vestfronten for å kunne møte de engelske angrep.

I Middelhavet gjør engelskmennene, assistert av nederlandske ubåter, fremdeles kål på rundt regnet en femtedel av de tysk-italienske konvoier til Libya. Benghasi opplevet i denne uken sitt 151. angrep av britiske fly og ellers blev det rettet et sers effektivt luftangrep mot Tripolis. Angrepet stod på i 3 timer og voldte store ødeleggelser. På landfronten tiltar patruljevirksomheten rundt Tobruk og ved grensen til Cyrenaica - et tegn på at det kanskje forberedes operasjoner av større omfang.

I midtøsten forberedes den allierte hjelp til sovjet-styrkene i Kaukasus. I en melding i den italienske avisen Corriera del Sera heter det at general Wavel bygger befestningsanlegg i de kaukasiske fjellene. India har nu 1 million mann under våpen og verdens største forsyning av ledig arbeidskraft til industrien som er under stadig utvikling.

Etter den siste regjeringskrisen har Japan fått et ministerium under ledelse av de aktivistiske kreftene innen hæren, og Amerika har straks reagert ved å treffe nye forberedelser til det eventuelle oppgjør i Stillehavet. En offisiell melding fra Australie forteller at det er dannet en allianse mellem U.S.A., England, Australia og Nederlandsk Ost-India med sikte på felles forsvar og kamp mot eventuelle angripere.

Forholdet mellem U.S.A. og Tyskland er blitt ytterligere forverret etter at tyskerne har senket to amerikanske hstebåter til Representantenes Hus har med stort flertall vedtatt forslaget om bevebning av alle amerikanske handelsskib og en venter at forslaget også vil bli vedtatt av senatet. Opionen krever imidlertid kraftigere forholdsregler, og Wendell Wilkie har i spissen for loo andre fremstående republikanere satt fram et forslag om at hele nøitralitetsloven oppheves.

Den underjordiske fronten mot Hitler er mer aktiv enn noen gang før. Uroligheten fortsetter i Jugoslavia. Fra Athen melder Stockholmstidningen at matforholdene er elendige og at det faktisk rår hungersnød i byen. I Frankrike blev den tyske kommandanten i Nantes forleden drept av en fransk patriot. Som en represalie har tyskerne skutt 5o franske gidsler, men dette terrortiltaket har ikke hatt den forønskede virkning og onsdag den 22. oktober blev det meldt at en høierestående tysk offiser i Bordeaux hadde møtt samme skjebne som sin våpenbror i Nantes. En frykter for at tyskerne vil skyte ytterligere 5o gidsler, men det vil ikke kunne knekke den franske motstandsånden som nå synes å være våknet for alvor.

Amerika laver nu 4o-5o tanks pr. dag, men regner med å være oppe i en dagsproduksjon på loo tanks om 3 måneder.
Tusener kanadiske tank-soldater er kommet til Storbritannia sammen med noen hundre flyvere og teknikere. De skal erstatte de styrker som er sendt til forsterkning av de allierte styrker i Midt-Østen.
Engelske og kanadiske soldater, som har kjempet et halvt år i Tobruk, er kommet til England på permisjon.
Odessa blev rømmet av russerne i løpet av 8 dager, og de tysk-rumenske styrkene visste ikke hvæ som sto på før den siste evakueringsdagen. Russerne hadde da ødelagt alle viktige anlegg og ført bort en mængde viktige industrimakiner til nye industriområder. Kampene den siste dagenx, foregikk bare mellem de tysk-rumenske styrkene og noen få avdelinger russiske soldater. Resten var ført bort og satt inn på andre fronter.